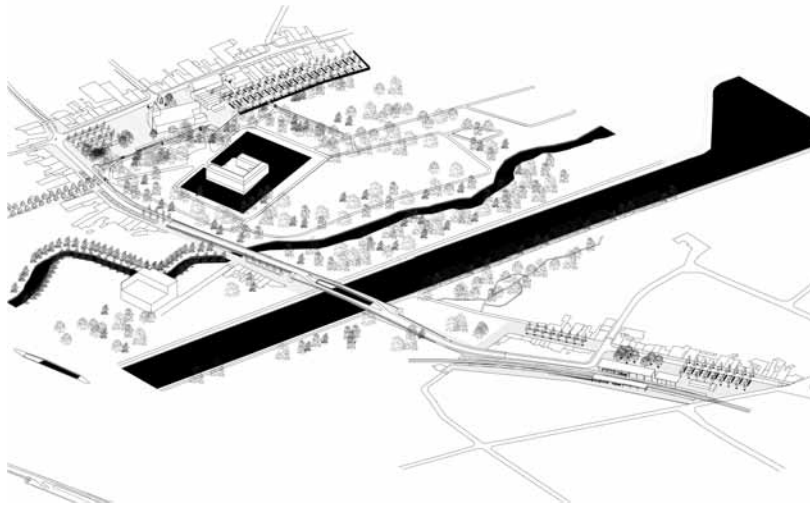

[K] **STEDELIJKE ACUPUNCTUUR.
LANDSCHAPSARCHITECT BAS SMETS**

De Vlaamse ingenieur-architect en landschapsarchitect Bas Smets (°1975) is in meerdere opzichten een buitenbeentje binnen de Belgische tuin- en landschapsarchitectuur: door zijn opleiding, zijn internationale uitstraling en erkenning, zijn aanpak en de aard en schaal van zijn werk.

Smets is ten eerste niet zomaar een landschapsarchitect, een beroep dat in Vlaanderen, onder meer door de gebrekkige opleiding, nog altijd niet echt au sérieux wordt genomen door architecten, stedenbouwkundigen en landschapsplanners, maar meer wordt beschouwd als een veredelde vorm van buitenhuisdecoratie. Smets daarentegen is ingenieur-architect en behaalde een postgraduaat landschapsarchitectuur aan de universiteit van Genève waar hij promoveerde bij coryfeeën van de Zwitserse en Franse landschapsarchitectuur. Onder meer dankzij die opleiding spreekt hij de taal van architecten en stedenbouwkundigen en is hij vertrouwd met hun ontwerpstrategieën. Waar het perspectief van de overgrote meerderheid van de Vlaamse tuin- en landschapsarchitecten zich (vaak

Ingelmunster, dorpskernvernieuwing, copyright TV360 – Bureau Bas Smets 2009.

noodgedwongen) grotendeels beperkt tot de privétuin, heeft hij zich dan ook van meet af aan kunnen toeleggen op grote landschappelijke en stedenbouwkundige projecten. Smets geeft trouwens ook seminars over de publieke ruimte aan de architectenopleidingen van de K.U. Leuven en aan het Sint-Lukasinstituut en La Cambre in Brussel. In Leuven is hij ook betrokken bij een onderzoeksproject ter “Verkenning van een exemplarische aanpak voor landschappelijke projecten ter herwaardering van het restgebied in Vlaanderen”.

Een tweede belangrijk element bij Smets is zijn internationale oriëntatie en vooral zijn associatie met het gerenommeerde bureau Michel Desvigne Paysagistes in Parijs waar hij zeven jaar werkte. Hij was er verantwoordelijk voor een aantal prestigieuze buitenlandse projecten, vaak in samenwerking met bekende architectenbureaus. Zo ontwierp hij een plein tussen het nieuwe theater van OMA en de opera van Foster&Partners bij het Centre for the Performing Arts in Dallas (USA), het Park Draai Eechelen op de Kirchberg in Luxemburg in samenwerking met I.M. Pei, de architect van de glazen piramide voor het Louvre in Parijs, en Almere Waterfront, een plein in het nieuwe centrum van Almere, in samenwerking met OMA en Sanaa Sejima. In Vlaanderen ontwierp hij in die periode onder meer het Rabotpark en twee watertuinen in het gerechtsgebouw van Stéphane Beel en Lieven Achtergael in Gent, de buitenruimte

rond het Militair Hospitaal en het groenplan voor het Eilandje in Antwerpen en de heraanleg van de oude Leieboorden in Kortrijk.

Begin 2007 richtte Bas Smets zijn eigen ontwerpbureau op in Brussel. Samen met architectenbureaus zoals 360, BUUR en uapS werkt Smets sindsdien aan grote *masterplans*, zoals “Stad aan de Maas” in Maaseik en “Groot Sledderlo” in Genk, en aan diverse kleine en grote stedenbouwkundige en landschappelijke projecten, waaronder de dorpskernvernieuwing van Ingelmunster, de buitenruimte rond de nieuwe theaterzalen op de Bijlokesite in Gent, de patio’s van het OCMW Woonzorgcentrum in Lommel, het Arenaplein in Tienen, de uitbreiding van de dienstzone Kennedypark in Kortrijk, de site van Thurn & Taxis in Brussel en het publieke park rond het nieuwe Nationale Museum van Estland in Tartu. Ook in Frankrijk is hij betrokken bij een aantal grote projecten zoals de ontwikkeling van de nieuwe wijk Fauvelles naast la Défense in Parijs, en de aanleg van een nieuw landschapspark bij het renaissancekasteel van Padiès in Lempaut. Eind 2008 was hij een van de laureaten van “Les Nouveaux Albums des Jeunes Architectes et des Paysagistes” van het Franse ministerie van Cultuur. Deze prestigieuze Europese wedstrijd selecteert de vijf meest beloftevolle landschapsarchitecten op basis van “hun capaciteit om een antwoord te geven op de hedendaagse

problematieken, en op basis van de kwaliteit van hun projecten en het afgelegde parcours”. Zeer recent werd hij aangeduid als laureaat van de wedstrijd La Chapelle International in het centrum van Parijs. Samen met urbanist Djamel Klouche zal hij instaan voor de reconversie van een acht hectare grote industriële site tot een residentiële wijk.

Michel Desvigne heeft hem naar eigen zeggen op een andere manier naar architectuur en stedenbouw doen kijken en doen beseffen dat urbanisme moet uitgaan van het landschap. “Penser la ville par le paysage”, zo luidt trouwens de titel van een recent boekje van het Atelier Projet Urbain waaraan enkele van Smets’ leermeesters, zoals Desvigne, Descombes, Marot en Corajoud, meewerkten. Het willekeurig neerpoten van gebouwen zonder aandacht voor het landschap, heeft geleid tot de typische verstedelijkte en verkavelde structuur van Vlaanderen met op zichzelf staande enclaves. Die kunnen individueel wel enige architecturale kwaliteit hebben, maar elke samenhang en identiteit ontbreekt. Het is precies de taak van de landschapsarchitectuur — of van het “landschapsurbanisme” zoals Smets het noemt in een stedelijke context — om daar tegenin te gaan en te proberen om een landschappelijke identiteit te creëren. Om aan stedenbouw te doen vanuit een grondige kennis van het landschap, met zijn typische structuren zoals reliëf, waterlopen en bomenrijen. Het landschap als een methode om de stedenbouwkundige praktijk te vernieuwen. Bij een project zoals Stad aan de Maas gaat het er bijvoorbeeld om hoe de relatie tussen stad en Maas hersteld kan worden en waar en hoe een nieuw stadsdeel gebouwd kan worden langs de rivier. In Sledderlo is de opdracht om een sociale woonwijk uit de jaren zestig te revitaliseren en beter te integreren binnen de aanwezige landschapsstructuren, zoals een natuurgebied en dennenbossen. In Ingelmunster wordt de Mandelvallei die het dorp doormidden snijdt, het vertrekpunt om een nieuw dorpscentrum te creëren. Bij het kasteel van Padiës herformuleerde Smets de oorspronkelijke opdracht om een soort historiserende showtuin te maken tot een project waarbij het hele landschap rond het kasteel wordt betrokken en de historische identiteit van de plek opnieuw wordt blootgelegd.

Wat al deze projecten met elkaar gemeen hebben is, enerzijds, een zorgvuldige ruimtelijke en

historische analyse van het aanwezige landschap. En anderzijds een strategie om structuur aan te brengen in dat landschap, om het landschap opnieuw “leesbaar” te maken, en om te kijken waar en hoe nieuwe gebouwen en infrastructuur kunnen worden ingeplant zodat ze zich inpassen in de landschappelijke structuur die daarmee tegelijk samenhang en identiteit krijgt. Ook in de kleinere stedelijke projecten, zoals bijvoorbeeld het woonzorgcentrum in Lommel en de Bijlokesite in Gent, probeert Smets altijd om de ruimere context te bekijken, zodat het een soort stapstenen in een ruimer stedenbouwkundig verhaal worden, een vorm van stedelijke acupuncture.

De meeste van deze voorbeelden hebben ook gemeen dat het vooral projecten zijn met een stedenbouwkundige inslag. Dat is de kracht maar tegelijk misschien ook de zwakte van Bas Smets: hij is op de eerste plaats een stedenbouwkundige die zich toelegt op landschappelijke ontwikkelingen. Er zijn weinig Belgische landschapsarchitecten die op die schaal kunnen denken en ontwerpen. Hij is echter veel minder vertrouwd met wat men het “botanische” element zou kunnen noemen, de planten die traditioneel toch een belangrijk en soms het belangrijkste instrument zijn voor de tuin- en landschapsontwerper. Hij gebruikt wel bomen en planten, maar eerder als een soort neutraal materiaal waarmee volume wordt gecreëerd, een lijn wordt getrokken, een scherm wordt gebouwd of een bepaalde sfeer wordt opgeroepen. Soms is dat voldoende, zoals op de Bijlokesite in Gent. Maar andere plaatsen, zoals het woonzorgcentrum in Lommel of de Mandelvallei in Ingelmunster, waar vooral één soort bomen wordt geplant, zouden winnen bij iets meer botanische verbeelding en durf. Veel tuin- en landschapsarchitecten hebben de neiging om elke ruimte te willen “vertuinen” en overall tuintjes of natuurreservaatjes te willen aanleggen. Bas Smets neigt misschien net iets te veel naar het andere uiterste.

PAUL GEERTS

Bureau Bas Smets, Vlaamse Steenweg 198,
B-1000 Brussel, www.bassmets.be, bas@bassmets.be.